

O výstave

Tento projekt vznikol v spolupráci Bratislavčanov Zdenka Dzurjanina a Pavla Demeša, ktorých spoločnou záľubou je mapovanie a popularizácia kultúrno-historického dedičstva. Spolupracujú od roku 2012. Zdenko Dzurjanin prešiel celé Slovensko a odfotoграфoval všetky kostoly na jeho území. Pavol Demeš následne zostavil z tejto kolekcie fotograficko-informačnú výstavu, ktorá zachytila historický a architektonický vývoj kostolov od 9. storočia dodnes a priniesla zaujímavé údaje o slovenských rímskokatolíckych, evanjelických, gréckokatolíckych, reformovaných a pravoslávnych sakrálnych stavbách. Autori v mapovaní a prezentovaní kostolov pokračujú dodnes.

Výstava *Videl som všetky kostoly Slovenska*, ktorej pôvodnú grafickú podobu realizoval Alexander Klinko (†), bola doposiaľ prezentovaná na Slovensku – v Bratislave (2015), Košiciach (2016), Vranove nad Topľou (2016), Pruskom (2017) a v Považskej Bystrici (2018) – i v zahraničí – v Štrasburgu (2016), Varšave (2017) a vo Vroclave (2017). Výstavu sme mali od Považskej Bystrice aj v Krásne nad Kysucou (2022).

Projekt má aj webovú podobu. Inovovaná webstránka pod názvom kostolyslovenska.sk je funkčná od apríla 2022 a umožňuje pohodlné vyhľadávanie kostolov s ich krátkymi charakteristikami, pričom vyhľadať kostol je možné aj podľa patrocínia, denominácie, veku, príslušnosti k cirkevnej jednotke a okresu a ich vzájomných kombinácií. Každý kostol má priradené GPS. Stránka ponúka tiež štatistické údaje, zaujímavosti a články o kostoloch a bude sa postupne obohacovať o nové údaje a jazykové verzie.

O autorovi

Zdenko Dzurjanin sa narodil v roku 1986 v Bratislave. Absolvoval odbor Ruské a východoeurópske štúdiá na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pôsobí ako nezávislý dokumentarista a fotograf kultúrnych

pamiatok. Doposiaľ realizoval s kurátorom Pavlom Demešom tri výstavy: *Videl som všetky kostoly Slovenska (2015)*, *Sláva a smútok slovenských synagóg (2019)* a *Milan Rastislav Štefánik: Legenda v kameni a bronze (2019)*, ktoré boli prezentované na Slovensku i v zahraničí.

O kurátorovi

Pavol Demeš (1956), nezávislý odborník na medzinárodné vzťahy, autor početných fotografických, knižných a mediálnych projektov realizovaných na Slovensku a v zahraničí. So Zdenkom Dzurjaninom spolupracuje na obsahovej a prezentačnej koncepcii dokumentačných a fotografických projektov.

Slovensko: Základné údaje

Rozloha Slovenska	49 036 km ²
Počet miest a obcí	2927
Počet obyvateľov	5 449 562

Slovensko vzniklo ako samostatný štát v januári 1993. V rokoch 1918 – 1993 bolo súčasťou Česko-Slovenska (s výnimkou vojnovnej Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945). Asi 1000 rokov bolo územie dnešného Slovenska súčasťou Uhorského kráľovstva. Christianizácia na území Slovenska prebehla v 9. storočí hlavne počas trvania Veľkej Moravy, keď boli postavené prvé kostoly; niektoré z nich stoja dodnes.

NÁBOŽENSKÁ PRÍSLUŠNOSŤ OBYVATEĽOV SLOVENSKA

Rímskokatolícka cirkev	55,8 %
Evanjelická cirkev	5,3 %
Gréckokatolícka cirkev	4 %
Reformovaná kresťanská cirkev	1,6 %
Pravoslávna cirkev	0,9 %
Ostatné denominácie	2,1 %
Nezistená	6,5 %
Bez náboženského vierovyznania	23,8 %

POČTY KOSTOLOV PODĽA DENOMINÁCIÍ

Rímskokatolícke kostoly	2646 – 63,29 %
Evanjelické kostoly	541 – 12,94 %
Gréckokatolícke chrámy	521 – 12,46 %
Kalvínske kostoly	311 – 7,44 %
Pravoslávne chrámy	161 – 3,85 %
Kostoly Československej cirkvi husitskej	1 – 0,02 %

CELKOVÝ POČET KOSTOLOV 4181

Pod označením kostol sa rozumie posvätná budova, určená na božský kult, do ktorej veriaci majú právo prichádzať, aby v nej najmä verejne vykonávali božský kult. Ani jeden kostol sa nemá stavať bez výslovného písomného súhlasu diecézneho biskupa. Diecézny biskup nemá dať súhlas, ak po vypočutí presbyterskej rady a rektorov susedných kostolov neusúdi, že nový kostol môže slúžiť na dobro duší a že nebudú chýbať prostriedky, potrebné na stavbu kostola a na božský kult. Aj rehoľné inštitúty, hoci od diecézneho biskupa dostali súhlas na založenie nového domu v diecéze alebo v meste, predsa len pred začatím stavby kostola na presne určenom mieste musia dostať od neho povolenie.

V gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi sa pre kostoly používa označenie chrám (cerkev). Z celkového počtu obcí 2927 sa len v 242 nenachádza ani jeden kostol. Najviac kostolov je v hlavnom meste Slovenska Bratislave (60) a v metropole jeho východu v Košiciach (42).

Kostoly na Slovensku majú obrovskú architektonickú variabilitu. Všetky štýly, s ktorými sa stretávame v Európe od predrománskeho až po moderný štýl, môžeme nájsť aj u nás: predrománsky, románsky, gotika, barok, klasicizmus, secesia, funkcionalizmus, modernizmus.

Spomedzi kostolov unikátnu časť predstavuje 62 drevených kostolov, ktoré patria gréckokatolíkom (38), rímskokatolíkom (8), pravoslávny (9) a evanjelikom (7).

Výstava a štatistika nezahŕňa modlitebne, zborové domy, synagógy a kaplnky. Na Slovensku nie je ani jedna mešita.

ZDENKO DZURJANIN VIDEL SOM VŠETKY KOSTOLY SLOVENSKA

KURÁTOR VÝSTAVY PAVOL DEMEŠ

4181

SLOVENSKÉ KOSTOLY, KTORÉ SÚ SÚČASŤOU SVETOVÉHO A EURÓPSKEHO DEDIČTVA

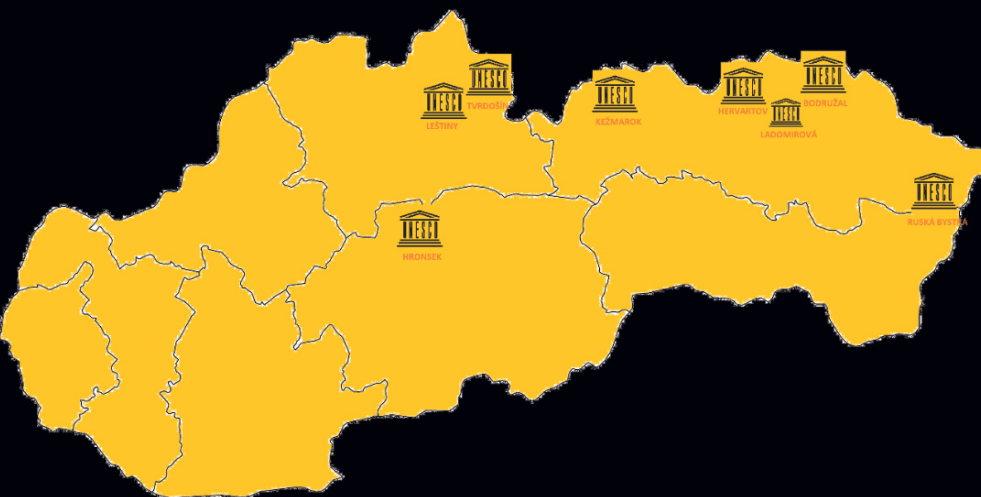
Vďaka svojej výnimočnej estetikej, umeleckej a kultúrnej hodnote sa viaceré naše sakrálne stavby dostali do zoznamu Svetového dedičstva UNESCO (UNESCO World Heritage List). Nejde pritom o známe veľké kamenné chrámy a katedrály, ale o osem skromných stavieb v chudobnejších, prevažne severných horských oblastiach Slovenska. Drevené kostoly slovenskej časti Karpát boli zapísané do zoznamu Svetového dedičstva UNESCO v roku 2008. Ide o tieto sakrálne pamiatky:

- tri gréckokatolícke chrámy: Chrám svätého Mikuláša v Bodružali, Chrám svätého Michala archanjela v Ladomirovej a Chrám prenesenia ostatkov svätého Mikuláša v Ruskej Bystrjej;
- dva rímskokatolícke kostoly: Kostol svätého Františka z Assisi v Hervartove a Kostol všetkých svätých v Tvrdošíne;
- tri evanjelické kostoly: Kostol Najsvätejšej Trojice v Kežmarku, drevený artikulárny kostol v Leštínach, drevený artikulárny kostol so zvonnicou v Hronseku.

Boli postavené medzi 16. – 18. storočím väčšinou v izolovaných dedinách na severovýchodnom Slovensku a ilustrujú spolužitie rôznych náboženských vierovyznaní na malom území. Slohovo predstavujú barokové stavby s využitím gotických a renesančných prvkov a tradičných domácich stavebných postupov. Odzrkadľujú sa v nich západné (latinské) a východné (byzantské) stavebné koncepcie.

Okrem týchto samostatne stojacich drevených kostolov patria medzi pamiatky medzinárodného významu aj ďalšie sakrálne stavby na Slovensku, ktoré sú súčasťou väčších celkov. V zozname Svetového dedičstva UNESCO máme zapísané historické centrum Bardejova, historické centrum Banskej Štiavnice, Levoču, Spišský hrad a pamiatky okolia a drevenú dedinku – obývaný skanzen Vlkolíneec.

Značku Európske dedičstvo (European Heritage Label) získali v roku 2022 tieto kostoly so stredovekými nástennými maľbami na Gemerí a v Malohonte: Kostol svätej Margity Antiochijskej v Šiveticiach, Kostol Najsvätejšej Trojice v Rákoši a Kostol zvestovania Panny Márie v Chyžnom, evanjelické kostoly v Štítniku, Rimavskom Brezove, Rimavskej Bani, Ochtinej, Kraskove, Kyjaticiach, Kocelovciach a Kameňanoch a kalvínsky kostol v Plešivci.

HRONSEK

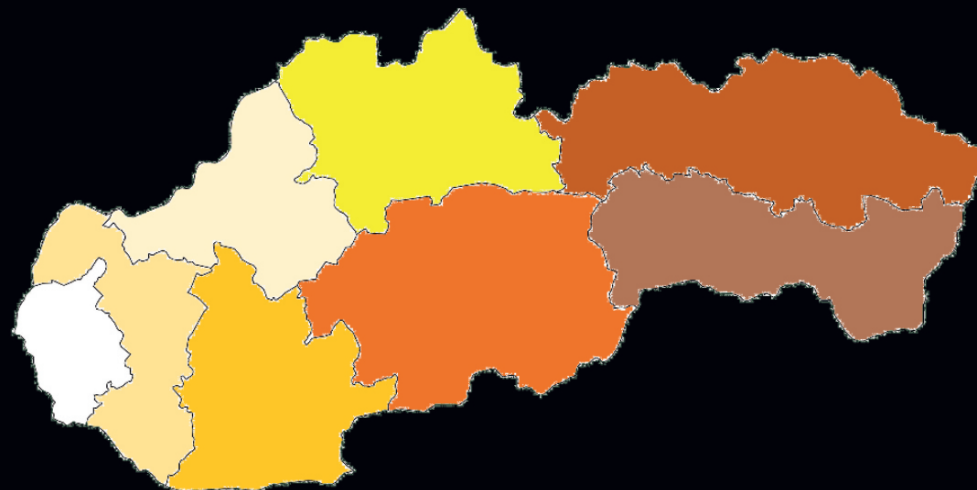
RUSKÁ BYSTRÁ

KOSTOLY SLOVENSKA – KRAJE

ZÁPADNÉ SLOVENSKO	1289
BRATISLAVSKÝ KRAJ	155
TRNAVSKÝ KRAJ	328
NITRIANSKY KRAJ	500
TRENČIANSKY KRAJ	306

STREDNÉ SLOVENSKO	1008
BANSKOBYSTRICKÝ KRAJ	645
ŽILINSKÝ KRAJ	363

VÝCHODNÉ SLOVENSKO	1884
PREŠOVSKÝ KRAJ	1088
KOŠICKÝ KRAJ	796

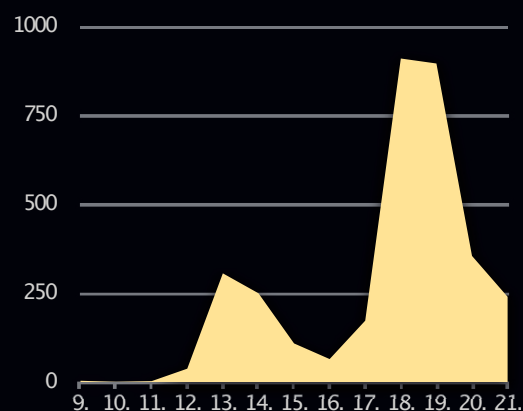
KOSTOLY SLOVENSKA – PATROCÍNIA

Patrocínium – označuje pomenovanie kostola po svätcovi, udalosti dejín spásy, kresťanskom symbole, či niektorých z Božích mien. Celkový počet kostolov s nejakým patrocíniom na Slovensku je 269.

PATROCÍNIMUM	POČET
svätého Michala archanjela	201
nanebovzatia Panny Márie	144
narodenia Panny Márie	121
povýšenia Svätého kríža	104
svätého Martina, biskupa z Tours	100
svätých Petra a Pavla	99
Najsvätejšej Trojice	96
Sedembolestnej Panny Márie	92
všetkých svätých	85
narodenia Presvätej Bohorodičky	82

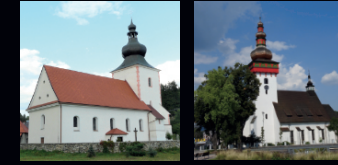
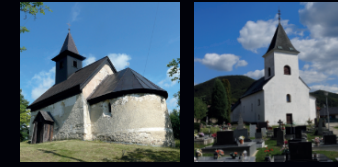
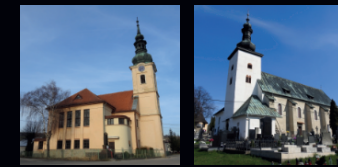
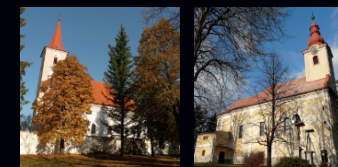
Podľa oficiálneho patrocínia kostola / chrámu.

KOSTOLY SLOVENSKA – OBDOBIA VZNIKU

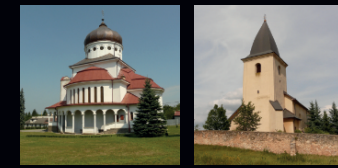
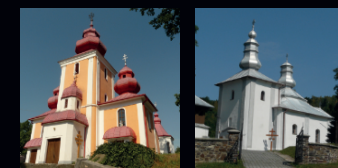
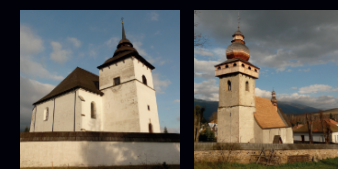
Počas obdobia socializmu (1948 – 1989) bolo na Slovensku postavených 221 nových kostolov a ďalších 20 bolo prestavaných z inej budovy na kostol.

Od 1. januára 1990 dodnes bolo postavených alebo prestavaných z inej budovy na kostol vyše 700 kostolov.

ZDENKO DZURJANIN VIDEL SOM VŠETKY KOSTOLY SLOVENSKA

KURÁTOR VÝSTAVY PAVOL DEMEŠ

REKORDY A ZAUJÍMAVOSTI

Poznámka: Ak nie je uvedená denominácia, ide o rímskokatolícku sakrálnu stavbu.

Najstarší kostol: Kostol svätého Juraja v Kostolčanoch pod Tribečom (860) a Kostol svätej Margity Antiochijskej v Kopčanoch (9. stor.).

Najväčšie kostoly (z hľadiska zastavanej plochy): Dóm svätého Martina v Bratislave (2 103 m²), Bazilika svätého Jakuba v Levoči (2 024 m²), Bazilika svätého Ondreja v Komárne (1 930 m²), Dóm svätej Alžbety v Košiciach (1 796 m²) a Bazilika Sedembolestnej Panny Márie v Šaštíne (1 771 m²).

Najmenší kostol: Kostol sv. Margity Antiochijskej v Kopčanoch (40 m²).

Najvyššia veža na kostole: Kostol Nanebovzatia Panny Márie v Spišskej Novej Vsi (87 m).

Najviac naklonená veža na kostole: Kostol svätého Michala archanjela v Ivanke pri Dunaji (151 cm).

Najviac veží na kostole: Dóm svätej Alžbety v Košiciach (3).

Najviac kupol na chráme: pravoslávny Katedrál chrám svätého Alexandra Nevského v Prešove (9).

Počet druhov ukončení veží kostolov a chrámov: 41

Najvyššie položený kostol: Kostol svätých Petra a Pavla na Štrbskom Plese (1325 m n. m.).

Najťažší zvon mimo kostola/v kostole: Hrad Barbakan v Banskej Bystrici (5 900 kg)/zvon svätého Urbana v Kostole Nanebovzatia Panny Márie v Spišskej Novej Vsi (5 320 kg).

Najväčší počet zvonov na veži kostola: Katedrála svätého Šebastiána v Bratislave, hlavný chrám Ordinariátu Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov Slovenskej republiky (17).

Najväčší počet ručičkových hodín na kostole: Kostol nanebovzatia Panny Márie v Spišskej Novej Vsi (7).

Najväčší počet slnečných hodín na kostole: Kostol Reformovanej kresťanskej cirkvi vo Vranove nad Topľou (3).

Najväčšia mozaika: gréckokatolícky Chrám Premenenia Pána v Spišskej Novej Vsi (400 m²).

Tri najvyššie oltáre: Katedrála svätého Jána Krstiteľa v Trnave (20,3 m), Bazilika svätého Jakuba v Levoči (18,62 m) a Bazilika svätého Egídia v Bardejove (17 m) (každý postavený v inom štýle).

Najvyšší ikonostas: pravoslávny Chrám Svätej Trojice vo Svidníku (18 m).

Najstarší organ: Evanjelický kostol v Štítniku (1484).

Najväčší organ (v sakrálnom priestore): Bazilika Sedembolestnej Panny Márie v Šaštíne.

Najväčšia krypta: Kostol všetkých svätých v Ilave (537 m²).

Na Slovensku máme unikátne hodiny s jednou ručičkou, a to na veži Evanjelického kostola v Rejdovej. Tieto hodiny patria medzi najstaršie jednoručičkové hodiny v Európe a sú z roku 1792.

Viac zaujímavostí nájdete na stránke kostolyslovenska.sk